

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah

Velja za vse leto - \$6.00
Za pol leta - \$3.00
Za New York celo leto - \$7.00
Za inozemstvo celo leto - \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in the United States.
Issued every day except Sundays and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: CORTLANDT 2876.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y. Under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: CORTLANDT 2876.

NO. 147. — ŠTEV. 147.

NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 21, 1922. — SOBOTA, 21. OKTOBRA, 1922.

VOLUME XXX. — LETNIK XXX.

KAKO SE GODI UBOGIM MAJNARJEM V SOMERSET OKRAJU PENNSYLVANIE

Šestdeset tisoč premogarjev je še vedno v boju z mogočnimi proti-unijskimi delodajalci. — Časnikarski poročevalec ni v dotičnem okraju posebno dobrodošel. — Štrajkarji, ki so bili izgnani iz kompanijskih hiš, stanujejo v šotorih. — Kompanija je spravila pod različni pretvezami organizatorje v jeco. Javno mnenje sploh ne pride do veljave. — Kompanije ne dajo štrajkarjem niti vode. — Kolektivno postopanje je prepovedano za stalne in zdrave industrijske razmere.

Poroča E. Houghton.

Windber, Pa. 20. oktobra. — Medtem ko je zavladal mir v ostalih premogarskih poljih države, se bori šestdeset tisoč premogarjev v premogovnikih mehkega premoga v centralni Pennsylvaniji še vedno proti mogočnim proti-unijskim delodajalcem, ki nečesto podpisati pogodbe, glede katerih se je dogovorila večina obeh strani.

Zima prihaja v deželo. Jutra postajajo mrzla in tudi večeri so več kot hladni za šeststo otrok, ki so prisiljeni živeti v šotorih v Somerset okraju, ker nimajo njih stariši, izgnani iz kompanijskih hiš, dosti denarja da bi plačali najemnino drugod. Ali morejo Somerset premogarji vzdržati, potem ko so jih njih bratje v United Mine Workers, ki so se 1. septembra vrnili na delo, očitno zapustili ter stoje pred nezlomljivo politiko nepriznanja unije, ki se ni izpremenila v tridesetih letih? Obe strani izjavljata, da je boj do konca. Vreme in letni čas se borita proti premogarjem, a vedno večje povpraševanje javnosti po premogu in vedno večji zalogi premoga govorijo proti zmagi delodajalcev.

Po naročilu newyorskega World sem ravnokar preživel en teden v tem okraju. Časnikarski poročevalec je tukaj približno tako dobrodošel kot kos dinamita na porcu. V Windberju so moje delovanje skrbno zasledovali kompanijski ogledniki in špijoni. Na javni cesti so me ustavljali rovske stražnike. Moje telefonske pogovore so na skrivnem poslušali. William Booker, super Berwind-White rovoj, mi je povedal po telefonu, da nimam nobene pravice fotografirati kompanijske lastnine. Ta taktika pa je vendar nekoliko milejša kot je bila ona, katero so se posluževali aprila meseca, ko so nekemu poročevalcu zastavili pot z avtomobili ter mu je šerif povedal, da ne sme v mesto.

Somerset okraj, kjer je boj najostrejši, je pokrajina nizkih, pustih gričev in majhnih, sivkastih naselbin, postavljenih v enoličnih vrstah.

Veliki, rdečkasto-črni kupi odpadkov mole skozi jesensko listje in sempatam, zapazi oko vhod v rov ter črno hišo, katero imenujejo "tipple". Sklake v strugi reke so rmenkasto-rjave barve od zveplene vode, katero pumpajo iz rovoj.

Med temi griči je industrialna vojna britka stvar.

Ob rekah in ponavadi v bližini zgrajene kompanijske lastnine, iz katere so bili izgnani stavarji, so vzrasle majhne skupine šotorov. Pri Scalp Level živijo štirideset družin v gozdovih. Pri Saleo jih je osem in trideset. Jerome, Acosta, Ralphon, Jenners, Meyersdale, — vsi ti kraji imajo šotorne kolonije. Posamezni šotori pa stoje na dvoriščih prijateljev, ki imajo svoje lastne hiše.

Dim se dviga iz pece, postavljeneh pod kolibe, napravljene iz polimanege platna ter pletene žice. Družina devetih živi pogosto v enem armadnem šotoru, katerega je dala na razpologo unija, in poleg tega pride še kuhinja iste vrste. Kotli za pranje ter čepri za vodo vise zunaj.

Človek vidi vedno na stotine bosih otrok. Par pračevij rije po

PREISKAVA GLEDE INDUSTRIJE PREMOGA

Komiteji delodajalcev in premogarjev bodo navedli vzroke nepristanih zadržev v premogarski industriji.

Washington, D. C., 20. okt. — Komitej United Mine Workers organizacije se bo sestal tukaj v ponedeljek z United States premogarsko komisijo na prvi konferenci tega dejstva ugotavlajočega zastopstva, — kot se je izvedelo danes.

John L. Lewis, predsednik premogarske organizacije, ne bo navzoč ob tej priložnosti, vendar pa se bo pozneje sestal s komisijo. Zapolnen je z letnim sestankom mednarodnega sveta premogarske unije, kojega seje se bodo vršile še čeli prihodnji teden v Clevelandu.

A. M. Ogle, predsednik narodne zveze premogarskih delodajalcev, organizacije bituminoznih operatorjev, ter S. D. Warren, ki zastopa antracitne premogarske delodajalce, sta brzojavila komisiji, da bosta prišla semkaj na konferenci, ki se bosta vršili v tork in sredo. Vsak teh dveh po prišel v spremstvu komiteja te ali one skupine delodajalcev.

Na temelju dejstev, ki bodo prišla na dan na teh treh konferencah, bo formulirala komisija svoje nadaljnje poslovanje, da ugotovi glavna zla v premogarski industriji, ki so bila vzrok perlojnih izbruhov premogarskih stavk ter nestalnih razmer na premogovnem trgu.

Konference bodo eksekutivne seje, da bodo razprave in debate neovirane.

Komisija je završila svoje organiziranje s tem, da je izvolila tajnikom komisije Edward Wyre Hunt iz Springfielda, Ohio.

Nakladanje mehkega premoga v tork je znašalo več kot 31.000 kar, kar presega za dva tisoč kar nakladanje tekem prejšnjega torka.

CIGARARICE NA HOLANDSKEM STAVKAJO.

Haag, Holandska, 20. oktobra. Osem tisoč cigararic v južnih provincah Holandske je zastavkalo, ker niso hotele sprejeti petodstotnega skrčenja plač ter 48-urnega delavnega tedna, katerega so predlagali upravitelji tobačnih tvornic. Vsa znamenja kažejo, da bo stavka dolgo trajala.

ŽENSKA VPRIZORILA STRADALNO STAVKO.

Syracuse, N. Y., 20. oktobra. — Mrs. Terezija Hoffman, je pričela v ječi s stradalno stavko, potem ko je bila obsojena radi o-malovaževanja sodišča, ker ni hotela izročiti postavnim dedičem gotovih stvari, katere je dobila na posodo od neke zamrle prijateljice.

Medtem pa se je večkrat enemu francoskemu mestu posrečilo uspešno nasprotovati navzočnosti bataljonov črnih čet, nastanjenih v bližini dotičnih mest.

V FRANCJI SE POJAVLJA PLEMENSKO VPRAŠANJE

Zmaga Siki-ja nad Carpentierjem jo povzročila razpravo glede možnosti, da postanejo črnci častniki v belih polkih.

Pariz, Francija, 19. oktobra. — Razprava glede predloga, naj se dovoli črncem, da postanejo častniki v francoskih belih polkih z istimi pravicami kot beli častniki, postaja vedno bolj ostra in srida. Poslanec Diagne, visoki komisar za francosko kolonialno cesarstvo, Senegalec, je zadnji, ki je stopil v bojno areno.

Neposredni vzrok vseh teh razprav je bila zmaga Senegaleca Siki-ja nad Carpentierjem. Vojni rekord Siki-ja je izvrsten. Že dolgo pa je bilo znano, da bo treba enkrat lotiti se tega vprašanja.

Francija, ki ima 38.000 prebivalcev, katerih pa bo v eni generaciji le še 25.000.000, če bo prebivalstvo nazadovalo v istem razmerju kot dosedaj, se mora glede svoje narodne obrambe zanašati v glavnem na 50.000.000 kolonialcev, ki so večinoma črnci.

V Franciji se črni in beli prostoma mešajo ter pogosto tudi ženi-jo med seboj in vsaka služba je odprta črnim prav tako kot belim. Mr. Diagne je poudarjal, da je treba to pripisovati stalšču francoskega naroda. Vseled tega tudi vprašuje, zakaj bi se ne nudilo črncem tudi v armadi enake prilike?

Človek bi domneval, — je rekel poslanec, — da bi bilo nekaj novega, če bi dosegli črni vojak visok čin. Navesti pa hočem imena črnih, rmenih in mulatskih vojakov iz Algira, Senegala in Indokine, ki so priborili slavo za Francijo v drugem cesarstvu in v tretji republiki.

Arabski general Jusug in general Virgile, oba artilerijska ravnatelja vojne šole ter Senegalec, general Dodds, član vojnega sveta ter zmagalet v bitki pri Dahomey.

Seznam imen, katere je navedel poslanec Diagne se končuje s polkovnikom Mortenol, ki je poveljeval zračni obrambi Pariza, ko so prodirali Nemci proti glavnemu mestu avgusta meseca leta 1914.

Komisar je bil ogoren vspricho predloga, naj se napravi postavbo glede enakosti za mrtvo črko. Končal je izjavo: — Čeprav sem črn, sem vendar zastopnik onega raznobarnega naroda, ki je na srečo Francija.

Gustave Tery pravi v L'Ouvre, da je barva kože pri ljudeh sicer različna, da pa je barva njih krvi ista. Trditi, da se ne sme s črncem postopati na temelju enakosti, ne pomenja nič drugega kot potrditi nemško očitjanje tekem vojne, da je bila Francija kriva suženjstva, ko se je posluževala kolonialnih čet.

Tery zahteva popolno vzgojno enakost za bele in črne, da bodo mogli slednji doseči status "otrok domovine" (enfants de la patrie.) Medtem pa se je večkrat enemu francoskemu mestu posrečilo uspešno nasprotovati navzočnosti bataljonov črnih čet, nastanjenih v bližini dotičnih mest.

SUROVA MLADINA.

Peekskill, N. Y., 20. oktobra. — Pred policijskim sodiščem je stal danes eno in dvajset let stari Leroy Lent, katerega dolže, da je ogrožal s sekiro nekega dva m šestdeset let starega moža iz tega kraja, James Taylor iz tega kraja se je pritožil na policijski postaji, da je prišel Lent nadenj z dvignjeno sekiro ter mu pretil, da mu razbije glavo, če mu ne da denarja. Starec mu je nato izročil ves denar, ki ga je imel pri sebi.

DAVID LLOYD GEORGE SNUJE NOVO STRANKO

Angleški ministrski predsednik, ki je odstopil ker so se mu izneverili konservativci, namerava ustanoviti novo stranko.

London, Anglija, 20. oktobra. Medtem ko si Bonar Law prizadeva sestaviti danes nov kabinet ter tudi namerava razpisati volitve, ki se bodo vršile v najkrajšem času, snuje Lloyd George, ki ni prav nič potrj vsled svojega poraza, svojo novo stranko centruma ali središča.

Svojo novo centristično stranko bo lansirali Lloyd George v govoru, katerega bo imel jutri v Leeds. Liberalni prejšnji ministri so se sestali s prejšnjim ministrskim predsednikom na Downing Street ter čutil načrte za predlagano stranko.

Pristaši Bonar Law-a so vsi iz sebe od veselja. Izjavljajo, da je Skot dosti močan, da vodi krmlilo vlade brez neposrednih volitev, a hladni proučevalci mnenja države smatrajo to za optimizem, ki ni nikakor upravičen.

Nekateri politični voditelji, ki najboljše poznajo dejanski položaj, so mnenja, da bodo volitve razpisane v najkrajšem času.

Lloyd George spravlja v red svoje zadeve na Downing St. Danes bo imel govor v Guild Hall in glavni gost pri tej prireditvi bo princ iz Walesa.

Z največjo napetostjo pričakujejo politični krogi njegova izjava v Leeds. Do takrat bo Lloyd George brez dvoma že dobro vedel, kje stoji ter bo prišel na dan z ognjevitvo proklamacij, s katero bo izval korak, ki so ga storili konservativci.

Lahko mi vrjamate, da je moj mož popolnoma pripravljen in naj se zgodi kar hoče, — je izjavila Mrs. Lloyd George. — On ljubi boj in njegov duh in zdravje se izboljšata, kadar se vrši kak boj.

Vedno me veseli, kadar se vrši kak boj, kajti takrat mi dela dosti manj trudla. Boj je za nje- ga kot tonika.

Sedaj je postalo jasno, da so Austen Chamberlaina napadeno razumeli glede bodočega ministrskega predsedništva Lloyd George-a. Nameraval je povedati svoji stranki, da ne bo Lloyd George ministrski predsednik, če bi dobili konservativci pri volitvah večino.

Angleška koalicijska vlada je poginila, ko ni hotela konservativna stranka podpreti predloga Chamberlaina, naj stoji stranka še naprej na strani Lloyd George-a.

Ministrski predsednik je takoj pohitel k kralju ter izročil slednjemu svojo resignacijo. Kralju je svetoval, naj poveri Bonar Lawu stvarjenje začasne vlade, ki naj bi poslovala do zaključena volitev, ki se bodo v kratkem vršile.

Dve uri pozneje je poklical kralj k sebi Bonar Lawa, ki je po avdienci, trajajoči dvajset minut, sprejel ponudbo.

Mali mož iz Walesa, ki je vladal šest let neomejeno na Downing St. je sprej poraz srehljaje, a dal vsem razumeti, da ni še vsega konec. Namerava se boriti tekom volitev ter imeti pri tem en cilj, — da se namreč zopet polasti ministrskega predsedništva.

Prepričan je, da ima večina volitev še vedno zaupanje v njegovo vodstvo.

TURKI V CARIGRADU DIVJAJO VESELJA

Haremske ženske so snele pajčo lane in prebivalstvo je nazdravljalo Kemalu, ko je odhajal Rifet paša v Tracijo. — Bati se je resnih posledic. — Grški patriarh bo ostal v Carigradu. Prehrana 600.000 beguncev. Poroča polk. Charles Sweeney.

Carigrad, Turčija, 20. oktobra. Vstop Rifet paše, novega guvernerja Tracije, v Carigrad, je bil povod za slavnosti, ki niso daleč zaostajale za onimi, katere so vzporedili v Parizu in Londonu ob času, ko je bilo sklenjeno premirje.

Turško glavno mesto je naravnost zblaznelo od veselja. Skupine v avtomobilih se vozijo po vijugastih cestah, delajo glohok požirke iz steklenic, polnih rakije, domačega absinta ter kri-če. Dosedaj so zavezniške oblasti dovolile, da se sme vršiti divji izbruh turškega nacionalizma brez vsake ovire.

Ena najbolj presenetljivih manifestacij veselja, ki se razlikuje od vseh drugih manifestacij v mahamedanskih deželah, se tiče navzočnosti velikega števila turških žensk na cestah in ulicah mesta. Vse te ženske so nezakrincane ter polnijo stopnice mošej in druge prednostne točke odkoder pozdravljajo s presunljivimi kiki velike slike Kemala, katere nosijo ljudske množice.

Ceste so bogato okrašene s tisoči turških zastav in navidez je celo turško prebivalstvo neprestano na cestah, da ne izgreši zdrava, katerega hočejo prirediti prvim turškim, to je kemalističnim grožnikom, ki bodo prevzeli Tracijo, srglasno z dogovorom, ki je bil sklenjen v Mudaniji.

Slavoloki so bili zgrajeni na vseh glavnih točkah prometa in največji slavolok je zrastle preko noči v srec Pere, to je evropskega mestnega dela. Na vrhu tega slavoloka je velikanska slika Kemala. Ponoči je ta slika iluminirana.

Način, kako so ženske zapustile hareme, da se videle proslave, bo mogoče pomenjal novo dobo za Turčijo, posebno ker kažejo ženske svoja lica, prvkrat v zgodovini, sovraženim "rumi-jem".

Nikdo ne ve, če ne bo sedanja proslava, če je ne bodo pravočasno ustavili, dovedla do obžalovanja vrednih dogodkov. Bolj surovi in razuzdani elementi, prav kot v Smirni, postajajo vedno bolj prominentni in nikdo ne veruje, da bi general Harrington dovolil za nedoločen čas sedanje veseljačenje ter izzivanje zavezničev.

Način, kako so ženske zapustile hareme, da se videle proslave, bo mogoče pomenjal novo dobo za Turčijo, posebno ker kažejo ženske svoja lica, prvkrat v zgodovini, sovraženim "rumi-jem".

Nikdo ne ve, če ne bo sedanja proslava, če je ne bodo pravočasno ustavili, dovedla do obžalovanja vrednih dogodkov. Bolj surovi in razuzdani elementi, prav kot v Smirni, postajajo vedno bolj prominentni in nikdo ne veruje, da bi general Harrington dovolil za nedoločen čas sedanje veseljačenje ter izzivanje zavezničev.

DENARNA IZPLAČILA V JUGOSLAVIJI, AVSTRIJI ITALIJI IN ZASEDENEM OZEMLJU

se potom naše banke izvršujejo zanesljivo, hitro in po nizkih cenah.

Včeraj so bile naše cene sledeče:

Jugoslavija:			
Razpokiha na zadnje pošte in izplačuje "Kr. poštni čekovni urad in "Jadranska banka" v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Kranju, Celju, Mariboru, Dubrovniku, Splitu, Sarajevu ali drugod, kjer je pač za hitro izplačilo najugodnejše.			
300 kron	 \$ 1.50	1,000 kron	 \$ 4.80
400 kron	 \$ 2.00	5,000 kron	 \$23.50
500 kron	 \$ 2.50	10,000 kron	 \$46.00

Italija in zasedeno ozemlje:

Razpokiha na zadnje pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu, Opotiji in Zadru.			
50 lir	 \$ 2.70	500 lir	 \$23.25
100 lir	 \$ 4.90	1000 lir	 \$45.00
300 lir	 \$13.95		

Za pošiljave, ki presegajo znesek dvajsetisoč kron ali pa dvatisoč lir dovoljujejo po možnosti še posebni popust.

Vrednost kronam, dinarjem in liram sedaj ni stalna, menja se večkrat in nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Računamo po ceni onega dne, ko nam dospe poslani denar v roke. Glede izplačil v ameriških dolarjih glejte poseben oglas v tem listu. Denar nam je poslali najbolje po Domestic Money Order ali pa New York Bank Draft.

FRANK SAKSER STATE BANK
22 Cortlandt Street New York, N. Y.

